

**«L'ESCOLA QUE VOLEM:
CREIXENT AMB PROYECTO
ROMA»**

1. INTRODUCCIÓ:

Al nostre centre, sempre havia existit la inquietud pel canvi i van haver alguns intents d'innovació, buscant un model educatiu que donara resposta educativa a tot l'alumnat. Amb el Proyecto Roma hem trobat com diu Miguel López Melero: “un proyecto moral preocupado por formar una ciudadanía culta, reflexiva, librepensadora, dialogante, cooperativa, democrática, solidaria, justa, responsable, autónoma y pacífica” amb una fonamentació teòrica molt sòlida, uns principis d'acció i unes estratègies que ens permet una pràctica educativa coherent.

Una de les raons més valuoses de tot el professorat del centre és el canvi de mentalitat que ha suposat l'iniciar una experiència nova reconstruint el sentit democràtic: canvi en l'organització de les aules, formació del professorat en els principis i estratègies del Proyecto Roma, la formació, la participació de les famílies i la construcció del coneixement a través dels projectes d'investigació. També han hagut canvis en els sistemes d'avaluació. Utilitzem la matriu d'observació de l'alumnat que comencem a emplenar-la a principi de curs i ens serveix molt per a les avaluacions trimestrals.

2. OBJECTIU PRINCIPAL:

L'objectiu principal del «Proyecto Roma» és crear una nova teoria de la intel·ligència i un model d'escola inclusiva que valore la diversitat humana i promoga la transformació de l'educació per a que responga millor a les necessitats del segle XXI. Busca desenvolupar una educació que no discrimine per ètnia, gènere, discapacitat u origen i construir un sistema educatiu on tot l'alumnat aprenga junt de manera democràtica i solidària.

3. METODOLOGIA

Al nostre centre construïm el currículum segons el model educatiu del Projecte Roma, aprenent a resoldre situacions problemàtiques de la vida quotidiana, a través de projectes d'investigació i els definim com una manera d'aprendre a aprendre en cooperació.

Tenim en compte el que denominem Qüestions Prèvies.

- Les classes comencen coneixent-nos. I en eixe conversar, les xiquetes i xiquets comencen a aprendre que tot el món en classe pot aprendre-ho tot si s'ajuden entre sí, que la millor forma d'aprendre és ajudar a aprendre, i que quan algú té dificultats per aprendre alguna cosa, ho aprendrà si els altres li ajuden (aprenentatge cooperatiu).
- Es consensuen les normes de convivència de centre, classe, assemblea i grup, tenint consciència dels valors que salvaguardaran i els possibles perjudicis del seu incompliment.
- Considerem el coneixement com una construcció social, per tant, treballem en grups heterogenis, i d'ací sorgeix la necessitat d'assumir quatre responsabilitats: coordinador o coordinadora, portaveu, secretari o secretària i responsable de material.
- Aprenem després que la classe és com un cervell, amb quatre zones de Desenvolupament i Aprenentatge: Zona de Processos Cognitius i Metacognitius; del Llenguatge, de l'Afectivitat i de l'Autonomia.

Passos en el desenrotllament d'un projecte d'investigació:

Àmbit del pensar

- 1º En Assemblea. Sorgeix la situació problemàtica. Per a que qualsevol cosa puga ser una situació problemàtica, ha de partir dels interessos i curiositats epistemològiques de les xiquetes i xiquets, i ha de ser interessant per a totes les persones de l'assemblea. Els projectes parteixen del que sabem de la situació problemàtica envers el que necessitem saber. Curiositats i conceptes previs. Socialització dels aprenentatges. Situem el projecte en una de les quatre dimensions i li posem nom al projecte.
- 2º Pla d'Acció. Es formen grups heterogenis amb dos criteris universals: que totes les persones hagen compartit grup al llarg del curs i que en cada projecte s'ha de canviar de grup. Cada grup escriu què sabem i què necessiten saber.

El Pla d'acció consta dels aprenentatges genèrics i dels aprenentatges específics i dels imprevistos I sí ?

Aprenentatges genèrics (Pla d'operacions). Cada grup ha de construir alguna cosa que li permeta resoldre els dubtes plantejats en l'assemblea (el que necessitem saber), per a aconseguir-ho, han de planificar eixa construcció juntament amb la mestra o mestre, seguint el procés lògic de pensament. (què necessitem de processos cognitius i metacognitius, llenguatge i sistemes de comunicació, afectivitat i, normes i valors i autonomia)

Acaba el Pla d'operacions senyalant les responsabilitats de cadascú en la construcció del que han desitjat construir i amb la relació materials necessaris per a la seua construcció.

Planificació dels aprenentatges específics. Consisteix en que cada persona del grup expressa per a què li va a servir de manera personal el projecte d'investigació i ho planifica.

Planificant els imprevistos (planificació en l'acció) Consisteix en planificar la manera de resoldre alguns dels imprevistos que ens poden sorgir quan passem a l'acció. Sol conèixer-se col·loquialment com els «I si ?

Àmbit de l'Actuar

Acció. Cada grup du a terme la seua planificació per a la construcció del que ha decidit i la mestra o mestre, segueix el procés de treball de cada grup i, a demanda de l'alumnat, li ofereix l'ajuda que precise per a reconduir les seues reflexions i accions.

Anàlisi i síntesi. Una vegada finalitzat el treball en el que està compromès cada grup, cadascú analitza si ha aconseguit o no donar resposta a allò que necessitava saber amb allò construït. Preparen la intervenció del portaveu en l'assemblea final (Avaluació). Recopila tot el que han après en eixe projecte i realitzen un mapa o document amb els aprenentatges que han tengut com síntesi del mateix.

Assemblea Final Presentació del Projecte d'investigació en assemblea a la resta de grups. En l'assemblea Final els portaveus de cada grup contenen què van planificar, quines dificultats han tingut en els processos d'ensenyament i aprenentatge i com les han resolt, contenen les respostes que han trobat als dubtes de l'assemblea (el que necessiten saber) i mostren el mapa d'aprenentatges que han elaborat.

Es produeix un debat entre tots els grups i es construeix el mapa d'aprenentatges de la classe entre tots els grups reflectint tots els aprenentatges. Aquest mapa és el que cada xiquet i xiqueta té en el llibre que va construïnt al llarg del curs. Han d'adquirir-lo com síntesi del que han après en eixe projecte. Metacognició.

Avaluació dels aprenentatges genèrics i dels aprenentatges específics. Després de que cada grup narre el procediment que ha seguit en el projecte i quins han seguit els aprenentatges, normalment, apareixen noves qüestions i interrogants que donaran lloc al següent projecte d'investigació. L'aprenentatge està concatenat, s'uneix un projecte amb altre, en una espiral sense final. El coneixement no acaba, sempre està unit amb altre aprenentatge.

Nou projecte d'investigació. Amb els nous interrogants sorgits en els grups i en l'assemblea final, planifiquem un nou projecte d'investigació i d'eixe mode seguim investigant. Seguim investigant i aprenent. La base del nostre aprenentatge és la investigació. Sense investigació no hi ha aprenentatge.

QÜESTIONS PRÈVIES

Els primers dies de classe, en qualsevol nivell educatiu, és un període per a observar a l'alumnat, per a anar prenent notes de cada un dels xiquets i de les xiquetes per a elaborar la Matriu de cada un d'ells. Cal fer com una base de dades de cada u. Per exemple, s'anota de cada una de les xiquetes i de cada un dels xiquets com arriben, què ha passat en el període de vacances, amb qui es relaciona, si parla molt o no parla en classe, si es mou o roman en el seu lloc de classe, etc. Es partix de l'avaluació de l'any anterior que va fer la seua mestra o el seu mestre de cada un d'ells, i es va

comprovant amb la situació actual. Es tracta de fer una avaluació diagnòstica, però no només d'aspectes curriculars.

En l'elaboració de les qüestions prèvies no hi ha un orde fixe, depén de les característiques de les xiquetes i dels xiquets, de la idiosincràsia de la classe i de les circumstàncies i esdeveniments que vagen ocorrent, el que sí que han de donar-se són totes les qüestions prèvies: Conéixer-se seguint el procés lògic de pensament (elaborar la matriu), construcció de l'espai i el temps de l'aula, l'organització de l'aula com si fora un cervell amb les 4 zones de desenrotllament i aprenentatge, la construcció de les normes en classe (democràcia) i les responsabilitats i, finalment, el respecte a les diferències humanes, per a evitar que els xiquets i les xiquetes construïsquen un pensament erroni sobre les capacitats cognitives i culturals de les seues companyes i companys amb alguna peculiaritat. I quan això es tinga assumit, llavors, i no abans, comencem a construir el coneixement a través de projectes d'investigació.

Primera: Les classes comencen coneixent-nos

No es pot aprendre si no ens coneixem. La base dels processos d'ensenyança i aprenentatge en les nostres classes radica en com realitzem este coneixement al principi de curs. De com s'establisquen estos primers llaços dependrà el desenrotllament de tot el que esdevinga posteriorment. En estos moments hem de saber si l'espai és afavoridor o no del diàleg i la reflexió.

Conéixer-se no és només preguntar-se: com et dius, on vius, quants anys tens, a què es dedica la teua família, ... Si saps llegir o t'agrada llegir o escriure, t'agraden les matemàtiques, la música, l'educació física, ... Si sol ser una persona que atén les normes, és generós o generosa, ajuda als altres, no tira cap paper al sòl, etc. Sempre fa el que ha de fer i quan ha de fer-ho... etc., La qual cosa entenem en el Projecte Roma per conéixer-nos és construir la confiança com a fonament per a aprendre a conviure, és una actitud permanent que garantix la confiança com a base de la convivència

Per tant, quan parlem que en els primers dies de curs hem de conèixer-nos no ens referim al fet que sàpien els seus noms i cognoms, sinó que aniran coneixent com pensen, com parlen/conversen, com senten/estimen i com fan les coses. Per això, quan conversem en assemblea, que en els primers dies de classe serà l'estratègia didàctica que utilitzem preferentment, seguirem un orde lògic en les intervencions i, d'esta manera, ens anirem acostant al coneixement de l'alumnat, i li preguntarem pel seu mode de veure les coses, de conèixer-les, de comprendre-les, etc., (Percepció a través dels 5 sentits: vista, oïda, olfacte, gust i tacte); també ens interessa saber com atenen i què és el que més li interessa aprendre i què els interessa menys (Atenció); així com què recorden o què reconeixen d'anys anteriors (Memòria); com organitzen el temps, com se situen en l'espai, com organitzen les idees, com distingix que estan pensant (Planificació). També ens interessa saber quins són els seus codis de comunicació, si li agrada llegir i escriure, o dibuixar i pintar, quin tipus de música li agrada, què és per a ells les matemàtiques, la música o la llengua, etc., (Llenguatge). Ells també van coneixent la manera de pensar (del professorat), i de parlar i, sobretot, d'escoltar. El professorat ha d'aprendre a escoltar.

Les converses del professorat no han de ser, en cap cas, un mode de traure informació de l'alumnat, sinó d'oferir-los com són. Si les xiquetes i els xiquets no coneixen la manera de sentir i valorar el que tenen al seu voltant, com es relacionen i quin tipus de normes tenen adquirides per a conviure en classe, així com el món de valors que d'elles es desprenen, difícilment podrem arribar a un consens amb el que a nosaltres ens agradaria. Per això, hem de procurar posar-nos d'acord a establir unes normes de convivència en classe ja siga per a l'assemblea com per al grup i, també, de manera individual (Afectivitat). Tot això ens va proporcionant informació de si este alumnat és autònom o no física, personal, social i moralment (Acció). És a dir, que la nostra manera de conducta en eixe 'anar coneixent-nos' professorat i alumnat segueix el procés lògic de pensament per a saber com pensen, com parlen i es comuniquen, com senten i establixen normes d'enteniment i com es desemboliquen fent les coses. I este aprenentatge es produirà perquè ho fem des de la confiança, des del diàleg i des de l'autenticitat explicant allò que fem i com ho fem i també des de les responsabilitats de cada u.

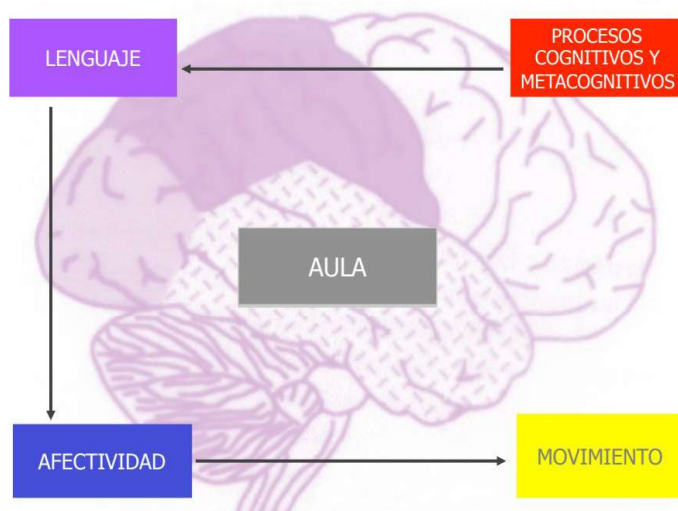
Este procés de coneixement serà a través de la conversa (Comunicació). I, en eixe conversar, les xiquetes i els xiquets comencen a aprendre que tothom en classe pot aprendre si s'ajuden entre si, que la millor manera d'aprendre és ajudar a aprendre, i que quan algú té dificultats per a aprendre alguna cosa, ho aprendrà si la resta l'ajuda (així sorgix l'aprenentatge cooperatiu). Per això, des dels primers dies construïm junts una 'matriu' de com pensem, com parlem, com sentim i com actuem. És, a mode d'una primera avaluació diagnòstica de la classe: com revelem la nostra història personal, les nostres reflexions, els nostres llenguatges, les nostres emocions i les nostres accions. Però, què passa als nostres caps quan pensem, quan parlem, quan sentim i quan actuem? què ocorre en el nostre cervell per a entendre i comprendre als altres? El que ens interessa en estos moments és que vagen construint les seues ferramentes mentals, és a dir, ensenyar-los a pensar perquè actuen correctament i d'ací ve que fem de les classes la simulació d'un cervell (cervell social), ja que l'aprenentatge és molt més ric si aprenem a resoldre les situacions problemàtiques de manera cooperativa; perquè el que ens fa més competents cognitiva i culturalment són les nostres interaccions a l'aula i no la quantitat d'informació que emmagatzemem; no oblidem que la ment humana té una gènesi social. En esta gènesi l'ús de ferramentes ha tingut una excepcional rellevància. I, sobretot, l'ús de ferramentes de naturalesa simbòlica. El món dels signes ha transformat en profunditat la vida mental. La ment humana evolucionada és una ment que treballa amb signes i amb significats (importància de la lectura i de l'escriptura).

A l'alumnat li pertany la seua aula i ha d'organitzar-la de la millor manera possible i més agradable perquè li agrade estar en ella. No podem oblidar que serà l'espai on aprendrà durant molt de temps. Per això el curs s'iniciarà amb 'les parets de classe netes' i l'alumnat dissenyarà la seua classe prenent consciència de les condicions que han de donar-se en ella perquè es produïska eixe aprenentatge. És a dir, organitzant l'espai i el temps de la seua classe, es farà conscient de com es construirà el coneixement.

Segona: Aprenem que la classe és com un cervell

Partim en el Projecte Roma que tot aprenentatge té una base neuronal, per això ens interessa molt saber com funciona el nostre cervell, la nostra ment. Considerem també que tot ésser humà és competent per a aprendre, per tant, la nostra finalitat primera és que l'alumnat aprenga a pensar per a actuar correctament a través del llenguatge i de les normes i dels valors. Saber com s'aprèn és una cosa i una altra molt distinta és saber com fer-ho perquè tot l'alumnat sense distinció aprenga. A les nostres aules, les xiquetes i els xiquets, amb la nostra ajuda, construeixen la seua classe com si fora un cervell. És a dir, que la classe hi ha 4 zones de desenvolupament i d'aprenentatge: Zona de Cognició i Meta-cognició (Zona de Pensar), Zona del Llenguatge (Zona de Comunicar), Zona de l'Affectedivitat (Zona de l'Amor) i Zona del Moviment/Acció (Zona de l'Autonomia).

Amb això ensenyem a l'alumnat el procés lògic de pensament que més tard li servirà per a elaborar el pla d'operacions en els projectes d'investigació i anem construint, al mateix temps, la classe com si fora una comunitat de convivència i aprenentatges. No hem de confondre esta organització de l'espai de l'aula per zones de desenvolupament i aprenentatge amb els Racons (*FREINET, C. 1964). (Figura 11)

GENERALITAT VALENCIANA

SERVEI TERRITORIAL D'ALACANT
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ,
UNIVERSITATS I OCUPACIÓ

CEIP AZORÍN

Avd. Ensenyament, 2

03640 MONÓVER

e-mail: 03006487@edu.gva.es

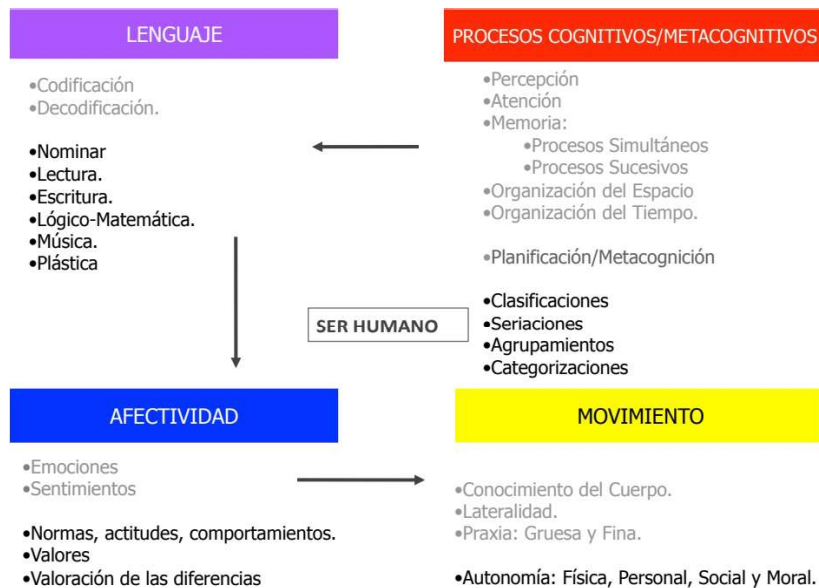
<https://portal.edu.gva.es/azorin/>

CODI: 03006487

TELÈFONS

966957365

635559823

Tercera: Consensem les normes de convivència

L'alumnat, a més de saber que va a escola a aprendre a pensar correctament, sap que s'aprén amb uns altres i altres, per tant, aprendrà a conviure. Des de la confiança i el respecte despertat en els primers dies es construeix la convivència a l'aula i per a això és necessari establir unes normes de convivència des de la llibertat i des de l'equitat. D'esta manera s'acorden les normes de l'assemblea i del grup. Però no com una relació de 'coses' que es poden o no fer, sinó des de la presa de consciència que el compliment de les normes fa possible viure segons uns valors. Per contra, l'incompliment d'elles impideix aconseguir una educació en valors. Només així aprendrem a construir la democràcia en les nostres classes a través dels dissensos s'arriba al consens .

Quarta: Considerem el coneixement com una construcció social.

Treballem en grup, i d'ací emergeix la necessitat d'assumir quatre responsabilitats: coordinador o coordinadora, portaveu, secretària o secretari i responsable de material.

Este mode de concebre l'aula com un lloc per a aprendre a pensar i reflexionar correctament des de la confiança, el respecte, el diàleg i la convivència democràtica requereix que tant

l'alumnat com el professorat adquireixen la seua responsabilitat (corresponsabilitat) en el projecte que hagen decidit realitzar per a donar-li resposta a la situació problemàtica. Hi haurà responsabilitats en tot el procés, aprendran a ser: coordinador o coordinadora, portaveu, secretària o secretari i responsable de material. En la constitució dels grups heterogenis per a l'elaboració dels projectes d'investigació, els dos criteris imprescindibles que tindrem en compte seran: un, que tots hagen exercit al llarg del curs escolar cada una d'estes funcions i, dos, que tots els xiquets i totes les xiquetes de la classe hagen estat alguna vegada treballant junts (es coneguen).

Hem de recordar que a l'escola de l'èxit normalment estes funcions les representen l'alumne o l'alumna més competent per a això, per exemple, serà portaveu, aquella alumna o aquell alumne que parla millor. No obstant això, en la nostra escola no és així, sinó que esta responsabilitat li servirà per a esmenar alguna dificultat, per tant, qui actue com a portaveu no serà el que millor parle sinó el que tinga més dificultats per a això, perquè en esforçar-se perquè ho entenguen les seues companyes i companys superarà la seua dificultat. És el món al revés que ens parla Eduardo GALEANO (1998).

Tenint en compte tot l'anterior pensem que la millor manera de portar-ho a la pràctica és a través del que nosaltres denominem, "projectes d'investigació" que no han de confondre's ni amb els contractes de treball ni amb unitats didàctiques. Estos han de seguir una mateixa seqüència lògica en el seu desenrotllament. Tots ells responen a un Pla. Este pla ha de tindre unes pretensions (objectius/finalitats), un mode de fer-lo (acció) i una valoració (avaluació). El pla sempre sorgix d'una situació problemàtica de la vida quotidiana. Solem distingir dos àmbits: Àmbits del Pensar i Àmbit de l'Actuar. L'esquema és el següent:

PROJECTES D'INVESTIGACIÓ

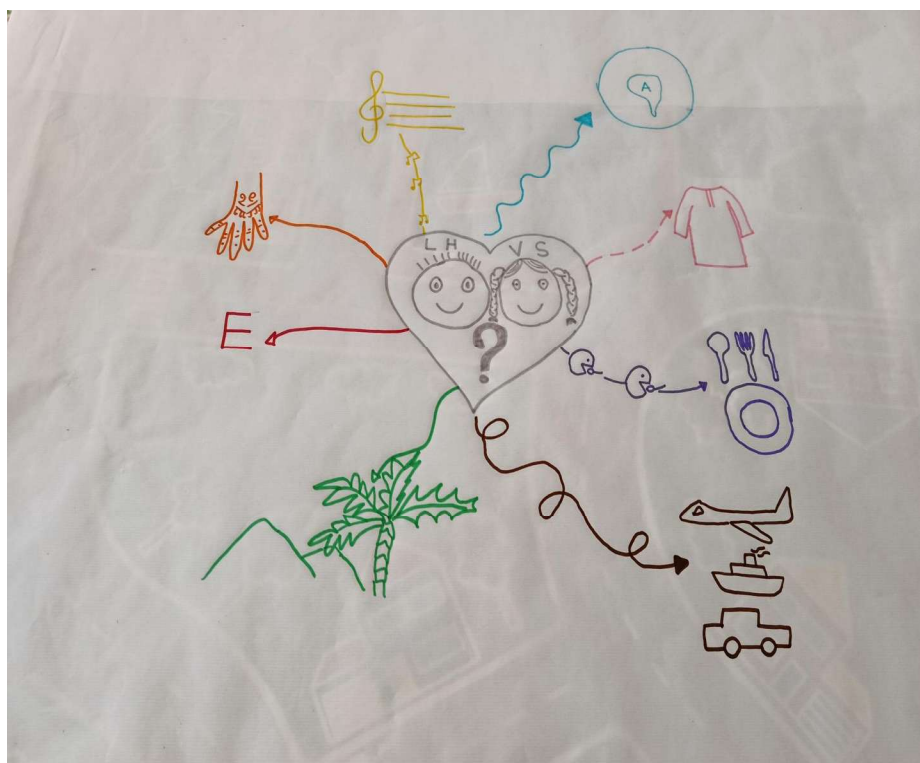
Assemblea inicial.

Quan es treballa a l'aula a través de projectes d'investigació, l'assemblea es convertix en una estratègia indispensable on es compartixen idees i pensaments i és un moment per a la reflexió. Solament quan l'alumnat no és capaç de donar-li resposta a algunes qüestions que sorgixen és

quan emergix la situació problemàtica que és, per tant, comuna per a tota la classe i que part de l'interés i curiositat de tots i totes. Els nostres projectes sempre sorgixen a partir d'una situació problemàtica que es dona o es compartix amb la resta dels companys i companyes en la classe, mai del professorat.

L'origen de qualsevol projecte sorgix quan en classe es pren consciència que hi ha una situació problemàtica i aquesta convida a la participació de tot l'alumnat. Partim de les seues curiositats epistemològiques, del seu món d'interessos i dels seus conceptes previs. Mai dels interessos del professorat (els projectes partixen del que sabem de la situació problemàtica cap al que necessitem saber). És el moment en el qual se socialitzen els aprenentatges i es desperta el desig per aprendre (motivació intrínseca). Entre tots i totes van veient què saben (Nivell de Desenvolupament Actual) i què necessiten saber (Nivell de Desenvolupament Potencial) per a resoldre la situació problemàtica.

Se li posa títol al projecte i se situa en una de les quatre dimensions per a donar-li identitat a aquest. Per a respondre a les preguntes del que necessiten saber s'elabora un Pla d'Acció en grups heterogenis (Zona de Desenvolupament Pròxim).

Mapa mental sobre projecte: d'on ve Sagra, Laulad, Heddu i Vatimetou (alumnat Saharai i maurità)

Pla d'Acció i Grups Heterogenis.

L'alumnat, en l'assemblea, ha anat prenent consciència que hi ha una situació problemàtica. Però amb consciència sol no hi ha prou. Es necessita un pla d'acció per a donar-li solució. Per a això, l'alumnat s'organitza en grups heterogenis de 4 components, excepcionalment de 5 o 3, si no hi ha suficients xiquets i xiquetes, i on cada component assumix una responsabilitat:

- Coordinadora: és la persona encarregada que, a través del consens, s'arriben a acords dins del grup.
- Secretària: és l'encarregada d'arreglar totes les deliberacions, discussions i produccions del grup (cada grup tindrà una carpeta on quedarà arreglat tot el material).
- Responsable del Material: és l'encarregada de proporcionar al grup el material necessari per al desenrotllament del projecte i de custodiar-lo posteriorment.
- Portaveu: és la persona encarregada de comptar en l'assemblea el procés dut a terme pel grup en el desenrotllament del projecte, el resultat al qual s'ha arribat, els problemes que han tingut i com els han solucionats.

La constitució dels grups és decisió dels propis xiquets i xiquetes de la classe. Les úniques condicions que es posen al respecte són: en cada grup ha d'haver-hi xiquets i xiquetes (gènere) i que al final del curs tots i totes hagen treballat amb la resta dels seus companys i companyes i hagen assumit totes les responsabilitats.

En este pla d'acció es planifiquen tant els aprenentatges genèrics com els aprenentatges específics. Ens referim amb aprenentatge genèric a aquell que pretenem que aconseguisca tot l'alumnat a través del projecte, de manera especial, quan es treballa en els grups i amb aprenentatge específic a aquell un altre que ajudarà a millorar a cada persona en alguna cosa en particular. Cada grup ha de construir alguna cosa (Pla d'operacions): mural, maqueta, conte, revista, etc., que li permeta pensar com resoldre els dubtes plantejats en l'assemblea (concretament què devem/necessitem saber), per a això ha de planificar eixa construcció en companyia de la mestra o del mestre seguint el procés lògic de pensament, a saber: què necessiten dels processos cognitius i meta-cognitius, què necessiten del llenguatge i sistemes de comunicació, què necessiten de l'afectivitat, de normes i dels valors, i què necessiten del moviment/autonomia per a la construcció.

Després el grup que està planificant amb la docent o amb el docent comença a pensar com elaborar el seu pla d'operacions, mentrestant la resta dels grups estan sospesant possibles tasques per al projecte o fent altres tasques complementàries relacionades amb la temàtica d'este. Iniciem el pla d'operacions pensant i conversant què necessiten de la zona de cognició i fique-cognició, com hem expressat anteriorment.

En aquest procés la mestra intervé com una més ajudant-los en la seua planificació i aportant idees. Planifiquen l'espai on el faran, així com el temps que durarà l'actuació (una setmana o dos setmanes) i organitzen les tasques a realitzar en funció dels dies que tenen per a realitzar el projecte:

A continuació, pensem què necessitem de la Zona de l'Afectivitat acorden les normes i els valors necessaris per a dur a terme eixe pla d'operacions: « Hem de fer bona lletra i no cometre faltes d'ortografia per a poder llegir bé els guions, perquè es complisca el planificat no podem perdre el temps, per la qual cosa ens esforçarem molt i complirem les normes de classe, assemblea...»

I en la Zona del Moviment (Autonomia) es planifiquen la presa de decisions per a la construcció del que havien pensat fer i que han de construir-lo i exposar-lo en l'Assemblea Final.

Este pla d'operacions ha de ser escrit per cada membre del grup i guardat en la carpeta del projecte corresponent juntament amb el què sabem i què necessitem saber de l'assemblea. I cada dia, durant l'acció, el responsable o la responsable del material haurà de traure la seua carpeta per a assegurar-se que en l'acció estan seguint el pla que van planificar en l'àmbit del pensar.

Acaba el pla d'operacions proposant els materials necessaris per al que desitgen construir i establint les responsabilitats en el mateix de tots i cada un dels components del grup.

En definitiva, el pla d'operacions consistix a planificar què farà el grup per a donar-li resposta a la situació problemàtica. I per a això en este procés es va fent ús de mode reflexiu d'aquelles subcategories de les quatre dimensions que ajudaran a enriquir esta planificació. La qüestió fo-

namental no radica en la quantitat de coneixements adquirits, sinó a desenrotllar un procés lògic de pensament de com s'ha de construir el coneixement en general.

També es planifiquen els aprenentatges específics que són aquells que els ajudarà a millorar a cada un dels components del grup en alguna cosa en particular i cada un d'ells expressa a viva veu per a què li servirà de manera personal/individual el projecte d'investigació.

En definitiva, el que es pretén amb la planificació dels Aprenentatges Específics és situar la peculiaritat personal de cada xiquet o xiqueta en una dimensió, però no a fi de ressaltar-la o subratllar-la, sinó per a facilitar la compensació de la mateixa a través de l'ajuda de la resta de les altres dimensions i amb la col·laboració dels seus companys i companyes. Per exemple: un dels components del grup considera que a través d'este projecte desitja millorar l'escriptura i el situa en la dimensió del llenguatge. Doncs bé, ara no es fan activitats específiques sobre escriptura, sinó que veiem què li poden aportar les altres dimensions per a millorar l'escriptura. És a dir, que no es treballa sobre les dificultats, sinó sobre les possibilitats.

Abans de passar a l'acció, hauran de planificar també els possibles imprevistos que pogueren sorgir (...I sí?), així com el que faran per a poder seguir amb el pla d'operacions, a saber:

«-I si se'ns oblida el diàleg? ens anem ajudant els uns als altres.»

«-I si no ens dona temps a buscar la informació: ens distribuïm la busca entre tots per al cap de setmana...»

Els imprevistos són considerats aquells aprenentatges en l'acció i que en el Projecte Roma els coneixem com els "...I sí?" Tampoc tenen per què ocórrer, és per a preveure si ocorregueren i saber com actuar.

Acabat el pla d'acció cada grup l'escriu en l'ordinador, en un espai creat per als seus projectes o en la seua llibreta, si han utilitzat este material. Quan acaba la mestra o el mestre de planificar el pla d'acció amb un grup, segueix amb un altre i així amb tots els grups de classe. En funció del número de grup que hi haja en classe la planificació durarà 4 o 5 dies, si és que hi ha quatre

o cinc grups. Una vegada acabada la planificació acaba l'Àmbit del Pensar i entrem en l'Àmbit l'Actuar continuant cada grup la seua indagació de manera autònoma sota la 'atenta mirada' del docent.

Acció.

Una vegada pensat i elaborat el Pla d'Acció cada grup passa a l'Acció, és a dir, durant el temps que hagen previst que van ocupar en este projecte: una setmana, dos setmanes o tres setmanes. Cada grup elaborarà i construirà el que haja decidit. És a dir, cal fer allò que han pensat que faran. És el moment d'intercanvis i interaccions a l'aula per a aconseguir donar-li solució a la situació problemàtica. En esta construcció van sorgint, de manera interdisciplinària, tots els 'continguts culturals' que necessiten (llibres que han de consultar, visualitzar algun vídeo, fer alguna entrevista, etc). En este apartat es va narrar com el fan i quins inconvenients van sorgint en la pràctica. El docent segueix el procés de treball de cada grup i li ofereix l'ajuda que requereix per a reconduir les seues reflexions i accions. Però sempre actua a demandes.

Una vegada acabada la construcció en la qual està compromés cada grup, cada un d'ells recopila i narra com ha sigut el procés dut a terme en l'acció i analitzen i resum tot el que han après en eixe projecte elaborant un **mapa d'aprenentatge** com a síntesis de tot el procés d'aprenentatge. Este mapa s'elabora situant en cada una de les dimensions del procés lògic de pensament els aprenentatges construïts i apresos. És a dir, els aprenentatges que pertanguen a cognició i fique-cognició, els que són de llenguatge, els que corresponguen a l'afectivitat, i finalment aquells que siguen del moviment. I preparen conjuntament la intervenció del o la portaveu per a l'assemblea final.

Assemblea Final

És el moment d'avaluar el procés de treball realitzat per cada un dels grups i proposar nous projectes. Es tracta d'un moment de reflexió compartida on els membres de cada grup valoren no sols el treball presentat com a producte final, sinó tot el procés. Cada portaveu conta quin van planificar, quines dificultats han tingut en el procés i com les han resoltes, quines respostes han trobat als dubtes de l'assemblea i ofereix i dona explicació del mapa d'aprenentatges que han elaborat com a síntesis dels aprenentatges d'eixe grup. També exposen les seues dificultats

i limitacions. Quan tots els grups han acabat d'exposar i debatre els seus projectes, es realitza el **Mapa d'Aprenentatges de la classe** on han d'estar reflectits tots els aprenentatges de tots els grups. Este mapa únic i comú és el que cada xiqueta i cada xiquet té en el llibre que van construïnt al llarg del curs. I ho guarden en la seua carpeta de l'ordinador o en la llibreta de la seua carpeta física.

El clima de confiança generat a l'aula i el valor que per a ells i elles cobra l'honestedat, fa que visquen este moment no com una prova que els sanciona o classifica en llestos i menys llestos, sinó com una oportunitat per a continuar aprenent i prendre consciència de què és el que han aconseguit gràcies al projecte i què és el que encara han de millorar.

Però no sols el grup es valora, sinó que la pròpia Assemblea també ho fa aportant els seus punts de vista d'un mode argumentat. Així, lluny del que caldria esperar per voler que el grup al qual un pertany siga el que aconsegueisca la major nota o la millor valoració, les aportacions dels companys i les companyes estan dirigides a ajudar.

Finalment, cada membre del grup s'avalua a si mateix:

- «Jo com em vaig enfadar amb el meu grup perquè passaven de tota la informació que havíem buscat, vaig deixar d'escriure. I eixa era la meua responsabilitat»

Com veiem, este mode d'entendre l'avaluació com un procés de diàleg, comprensió i millora, suposa trencar amb el tradicional concepte de l'avaluació, al qual hem elevat i adjudicat el paper estrela dins del procés d'ensenyança-aprenentatge, pretenent demostrar tot el que se sap, on els aprenentatges es quantifiquen i es reduïxen a un mer mecanisme de repetició, on prima més la memorització que la comprensió i on, a més, s'utilitzen uns instruments que només servixen per a controlar i seleccionar, fomentant així la formació d'individus cada més competitiu, individualistes i insolidaris (qualificació).

En l'avaluació s'ha de contemplar tant els aprenentatges genèrics com els específics i també s'ha de comentar allò que no han pogut resoldre. Amb els interrogants no aconseguits, com amb els interrogants que hagen sorgit nous durant el procés, es continua amb un altre projecte

GENERALITAT VALENCIANA

SERVEI TERRITORIAL D'ALACANT
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ,
UNIVERSITATS I OCUPACIÓ

CEIP AZORÍN

Avd. Ensenyament, 2
03640 MONÓVER

e-mail: 03006487@edu.gva.es

<https://portal.edu.gva.es/azorin/>

CODI: 03006487

TELÈFONS
966957365
635559823

d'investigació. De tal manera que l'aprenentatge està concatenat, s'unix un projecte amb un altre en una espiral sense fi. El coneixement no acaba, sempre està unit amb alguna cosa que li segueix. Normalment els aprenentatges que s'han produït solen ser diferents a aquells que van plantejar en l'assemblea inicial. Pot ser que s'adquirisquen uns altres i alguns dels previstos no s'aconseguisquen. D'esta manera, l'assemblea final o avaluació d'un projecte d'investigació es convertix en l'assemblea inicial del següent, i el nou projecte serà el que li done continuïtat al procés de conèixer i ha de partir de les qüestions que no han sigut resoltes i dels nous interrogants sorgits en el procés. D'esta manera es continua investigant... i aprenent. La base de l'aprenentatge en les nostres classes és la investigació i sense ella no hi ha aprenentatge.

Per això un currículum basat en la indagació, en la busca i en la investigació no està centrat en els coneixements particulars que l'alumnat ha d'adquirir, sinó a ensenyar a l'alumnat a pensar correctament. L'alumnat adquireix la preparació necessària per a fer-se càrrec del seu propi aprenentatge, investigant sobre el procés a seguir per a donar-li resposta a la situació problemàtica.

GENERALITAT VALENCIANA

SERVEI TERRITORIAL D'ALACANT
CONSELLERIA D'EDUCACIÓ,
UNIVERSITATS I OCUPACIÓ

CEIP AZORÍN

Avd. Ensenyament, 2
03640 MONÓVER

e-mail: 03006487@edu.gva.es

<https://portal.edu.gva.es/azorin/>

CODI: 03006487

TELÈFONS

966957365

635559823

4. ROL DEL PROFESSORAT I DE L'ALUMNAT:

A la nostra escola emprem un model educatiu basat en el PROYECTO ROMA, un projecte **inclusiu, democràtic i basat en la construcció conjunta del coneixement**.

Aquest model educatiu parteix de la idea que tota persona és capaç d'aprendre i de desenvolupar-se en contextos que respecten la diversitat, promouen el diàleg i potencien la construcció compartida del coneixement.

En aquest enfocament, el paper del professorat i de l'alumnat és molt diferent del que trobem en l'escola tradicional: tots dos són **agents actius en el procés d'aprenentatge**, i la relació educativa es basa en la **cooperació, la reflexió crítica i la participació**.

4.1 ROL DEL PROFESSORAT

El professorat és un agent fonamental en la generació d'espais d'aprenentatge inclusius, participatius i reflexius. El seu paper se centra en orientar, acompanyar i facilitar els processos d'aprenentatge de l'alumnat, tot promovent el desenvolupament personal, social i cognitiu de cada infant.

Mediador i guia del coneixement

- Orientar i acompanyar l'alumnat en el procés de construcció del coneixement, facilitant l'aprenentatge autònom i significatiu.
- Substituir la transmissió directa d'informació per la mediació reflexiva i dialògica.
- Estimular la curiositat, la formulació de preguntes i la investigació.

Dissenyador de contextos d'aprenentatge significatius

- Planificar projectes de recerca basats en problemes reals i rellevants per a l'alumnat i la comunitat.
- Promoure situacions d'aprenentatge que connecten amb la vida quotidiana i amb els valors de convivència, equitat i solidaritat.
- Integrar els sabers escolars amb els interessos, necessitats i experiències de l'alumnat.

Facilitador de la convivència i la inclusió

- Fomentar un clima d'aula democràtic, basat en el respecte mutu, la participació i el diàleg.
- Valorar i atendre la diversitat com a element enriquidor, garantint la presència, participació i aprenentatge de tot l'alumnat.
- Potenciar la resolució pacífica dels conflictes i la coresponsabilitat en la vida del centre.

Professional reflexiu i investigador

- Desenvolupar una pràctica docent basada en la investigació-acció, per a analitzar i millorar contínuament la tasca educativa.
- Documentar i avaluar els processos d'aprenentatge, utilitzant l'observació i la reflexió com a instruments fonamentals.
- Treballar de manera col·laborativa amb l'equip docent, les famílies i la comunitat.

Agent de transformació social

- Contribuir al desenvolupament d'una escola inclusiva, crítica i compromesa amb la igualtat d'oportunitats.
- Promoure el pensament crític i la participació activa de l'alumnat en la vida democràtica del centre.
- Enfortir el vincle entre escola i entorn, afavorint la coresponsabilitat educativa de tota la comunitat.

4.2 ROL DE L'ALUMNAT

L'alumnat és el protagonista del seu propi aprenentatge. Participa activament en la construcció del coneixement, assumeix responsabilitats, col·labora amb els altres i desenvolupa competències per a la vida personal, social i ciutadana.

Constructor actiu del coneixement

- Formular preguntes, investigar, experimentar i reflexionar per a donar sentit a allò que aprèn.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom i cooperatiu.
- Utilitzar el diàleg com a eina per a comprendre, contrastar i compartir idees.

Membre d'una comunitat d'aprenentatge

- Participar en treballs cooperatius i projectes col·lectius, aportant les seues capacitats i aprenent dels altres.
- Assumir responsabilitats dins del grup, respectant les normes acordades i contribuint al bon funcionament de la comunitat educativa.
- Valorar la diversitat com a font d'aprenentatge i de creixement personal.

Persona autònoma, crítica i solidària

- Desenvolupar la capacitat de pensar per si mateix, prendre decisions i actuar amb criteri propi.
- Mostrar actituds de respecte, empatia i cooperació envers els altres.
- Participar activament en la vida democràtica del centre i en la transformació del seu entorn.

Participant en processos de reflexió i avaluació

- Implicar-se en la autoavaluació i la coavaluació dels processos d'aprenentatge.
- Reflexionar sobre els propis progressos i dificultats, valorant el camí recorregut més enllà del resultat final.
- Contribuir a la millora col·lectiva mitjançant la reflexió conjunta.

Síntesi comparativa dels rols

Àmbit	Rol del professorat	Rol de l'alumnat
Funció principal	Mediador, orientador i investigador de la pràctica	Protagonista actiu i responsable del seu aprenentatge
Metodologia	Basada en projectes de recerca, diàleg i cooperació	Participació activa, reflexiva i col·laborativa
Relació educativa	Horitzontal, respectuosa i democràtica	Participativa, dialògica i solidària
Finalitat	Afavorir la inclusió, l'auto-	Desenvolupar-se com a per-

	nomia i la transformació social	sona crítica, autònoma i compromesa

5. TEMPORALITZACIÓ

	SETEMBRE	OCTUBRE	NOVEMBRE	DESEMBRE	GENER	FEBRER	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY
QÜESTIONS PRÈVIES	X	X	X							
AULA CERVELL	X	X								
NORMES	X	X			X			X		X
PROJECTE INVESTIGACIÓ		X	X	X	X	X	X	X	X	X
ASSEMBLEA/ ASSPORTAVEUS	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
MATRIU	X	X		X			X			X
AVALUACIÓ	X	X		X			X			X

Al mes de setembre i octubre es treballen a totes les aules les qüestions prèvies. A l'inici de curs, a setembre les aules estan buides i a poc a poc va organitzant-se seguint el procés lògic de pensament, en les quatre zones: zona de pensar; zona de comunicar; zona de l'amor i zona del moviment. Al mateix temps també construïm les normes de l'aula i del centre.

També des de l'inici de curs s'emplena la MATRIU D'OBSERVACIÓ, document d'observació segons les quatre zones del cervell, que ens dona moltíssima informació de cada xiquet-a. Aquest document l'elabora el tutor-a i els especialistes van completant-lo. És un document viu ja que va modificant-se dia a dia, en cada avanç de cada xiquet-a. És molt útil sobretot per a les avaluacions.

Una vegada que ja s'ha treballat tot l'anterior, finalitzant el mes d'octubre, comencem a treballar amb els projectes d'investigació, cada grup segons les situacions problemàtiques que isquen a les seues aules. Cada projecte d'investigació sol durar uns dos mesos més o menys, i després de finalitzar un ja s'està pensant amb el següent.

Les assemblees d'aula com les de portaveu són també activitats que es realitzen mol a sovint. Les d'aula quasi de manera diària i sempre al començament i finalització d'un projecte.

Les assemblees de portaveus es realitzen mensualment, més o menys, per a tractar situacions problemàtiques que afecten a tot l'alumnat i centre.

Al llarg del curs també se realitzen diferents moments d'avaluació tant de l'alumnat com dels projectes realitzats.

6. AVALUACIÓ

Al finalitzar cada trimestre, la tutora o tutor, elabora l'informe d'avaluació de cada alumnat. És més bé un relat personalitzat en el que no ens fixem tant en els concepte aïllats sinó que pensem més en les competències, contextos i habilitats adquirides. A la redacció dels informes, evitem les comparacions, redactem en positiu, posant èmfasi en els avanços dels xiquetes i xiquets. Evitem afirmacions categòriques sobre la manera de ser dels infants...

Després de l'avaluació, es realitzarà una reunió general amb les famílies de cada tutoria on s'explicarà a les famílies la seua finalitat, les conclusions generals i procés a seguir. A continuació, i dins del Pla d'Acció Tutorial, s'establirà un calendari de reunions individualitzades per a realitzar entrevistes entre famílies i professorat, per a parlar de la manera més personalitzada possible i fer l'anàlisi d'aquests resultats.

Aquestes entrevistes personals han de ser el vehicle que faciliten la millora del rendiment així com l'adaptació personal, escolar, familiar i social de cada alumne al llarg del seu procés maduratiu.

7. CONCLUSIONS

Pensem que estem en el bon camí perquè l'alumnat, com ens han comptat les famílies, expliquen a casa com funciona el nostre cervell i que abans d'actuar cal parar, pensar, reflexionar, valorar i, ja després, passar a l'acció.

A nivell de classe hem observat que a poc a poc l'alumnat ha anat interioritzant tant les normes i acords de classe, com els canvis metodològics que s'han dut a terme. Respecte de les normes, aquelles que han sigut elaborades per tot el conjunt de la classe són més respectades. A més, són capaços de recordar a aquells que no les complixen, tant la norma, com les conseqüències, afavorint així la regulació entre iguals.

A més, la majoria completa ja les seues intervencions amb arguments que fan costat a la seua opinió i, sobretot, respecten les opinions dels altres.

Observem que l'alumnat des de molt xicotet està adquirint major autonomia en la gestió de les seues relacions, de les normes i de la convivència, tant dins com fora de l'aula.

Com a claustre hem millorat molt l'hora de respectar-nos com a companys/as i acceptar les nostres diferències des de la comprensió i el carinyo, la qual cosa genera un clima de treball més agradable i càlid que, sens dubte, transmetem als nostres xiquets/as i hem entés que sense una bona teoria no pot haver-hi una bona pràctica i sense pràctica no podem construir noves teories.

Per a l'equip docent d'este centre no hi ha marxa arrere, la qual cosa no vol dir que no hàgem de continuar gestionant algunes pors i inseguretats, propis, però especialment dels qui desconeixen els resultats de treballar d'esta manera. Si bé és cert que les inseguretats són presents en les famílies, progressivament van valorant els resultats i la seua confiança en este mètode acaba sent plena.

Estem molt il·lusionats amb els canvis que hem tingut i esperem que esta nova manera de fer escola que és el Proyecto Roma ens porte al model educatiu que un dia tots vam somiar.